

शासन मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित
शिक्षण संस्थांमधील इतर अभ्यासक्रमासाठी व व्यावसायिक
अभ्यासक्रमासाठी शासकीय कोटयातून प्रवेश घेणाऱ्या विमुक्त
जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्गाच्या
विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक - इमाव-२००२/ प्र.क्र. ४१४ /मावक-३
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १२ मार्च २००७.

- वाचा : १) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक - एसएसएन-२१०३/
(५०/०३)/माशि-२, दिनांक २७.५.२००३
२) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक - युएसजी-२००३/
(८५/०३)/विशि-४, दिनांक २४.९.२००३
३) शासन निर्णय, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्य विभाग क्रमांक - एमईडी-१००३/
सीआर ५०४/भाग ३/२००३/शिक्षण-२, दिनांक २५.११.०३
४) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक - टीइएम-२००३/
(२४९/०३)/तांशि-१, दिनांक १२.५.२००४
५) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
क्रमांक:इमाव-२००३/प्र.क्र. २०३/मावक-३, दि. ०६/१०/२००३

प्रस्तावना :- वर नमुद केलेल्या अनु क्र. ५ येथील शासन निर्णयानुसार राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग या प्रवर्गांच्या विद्यार्थ्यांसाठी सुरु असलेल्या शालांत परिक्षोत्तर शिक्षण फी परिक्षा फी योजनेच्या धर्तीवर राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शालांत परिक्षोत्तर (मॅट्रिकोत्तर) शिक्षण फी व परिक्षा फी ही योजना सन २००३-०४ हया शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्यात आली असून ही योजना शासकीय व अनुदानित महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना लागू करण्यात आली. सदरची योजना विनाअनुदानित महाविद्यालयात शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना लागू करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. तसेच मा.सर्वोच्च न्यायालयाने टी.एम.ए.पै.फौंडेशन विरुद्ध कर्नाटक शासन व इतर या प्रकरणी दिनांक ३१.१०.२००२ रोजी दिलेल्या निकालपत्रामध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या संस्थांना त्यांच्या महाविद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे शैक्षणिक शुल्क निश्चित करण्याचे अधिकार संबंधीत खाजगी संस्थांना प्राप्त झाले आहेत. त्यामुळे सन २००३-२००४ पासून मुक्त जागा व मुल्याधारित जागा अशी विभागणी असणारी संकल्पना अस्तित्वात राहीली नाही. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्णयाच्या अनुषंगाने सन २००३-२००४ या शैक्षणिक वर्षापासून विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमाचे शिक्षण शुल्क ठरविण्यासाठी मा.उच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश अध्यक्ष असलेल्या शिक्षण शुल्क समितीची उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या दिनांक २४.९.२००३ च्या आदेशान्वये स्थापना करण्यात आली आहे. राज्यातील विनाअनुदानित व कायम विना अनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमाचे शिक्षण शुल्क सदर समितीमार्फत निश्चित करण्यात येते. आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमासाठी सन २००३-२००४ या वर्षापासून खाजगी महाविद्यालयात शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गांच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क समितीने प्रमाणित केलेल्या दरानुसार शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यात यावी व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या

अभ्यासक्रमासाठी ठरविलेल्या विशिष्ट दराने शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यात यावी अशा प्रकारचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यानुसार सन २००५-२००६ पर्यंत आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमासाठी खाजगी महाविद्यालयात शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क समितीने प्रमाणित केलेल्या दरानुसार व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या अभ्यासक्रमासाठी ठरविलेल्या विशिष्ट दराने शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यात आलेली आहे. खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी शासकीय कोटयातून प्रवेश घेणाऱ्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- शासन मान्यता प्राप्त विनाअनुदानित महाविद्यालयात व्यावसायिक पाठ्यक्रमाशी संलग्न अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त शिक्षण घेत असलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना, राज्यातील शासकीय व अनुदानित महाविद्यालयात शिक्षण घेत असलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शासन निर्णय दिनांक ०६/१०/२००३ अन्वये लागू केलेली शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क ही योजना सन २००६-०७ या वर्षापासून शासकीय दराने लागू करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच राज्यातील खाजगी मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी (बी.एड व डी एड कोर्स वगळून) शासकीय कोटयातून सन २००६-२००७ या वर्षी प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्ग जातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क समिती, प्राधिकरण किंवा परिषदेने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क व इतर शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यास तसेच इतर मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना प्रस्तावित शैक्षणिक शुल्क, परीक्षा शुल्क व इतर शुल्काच्या ५०% दराने प्रतिपूर्ती करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. हे आदेश खाजगी मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये पुढील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी व्यवस्थापन कोटयातील प्रवेश वगळून सन २००६-२००७ या वर्षी प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय जातीच्या विद्यार्थ्यांना ते त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करेपर्यंत लागू राहतील.

अ) आरोग्य विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम (वैद्यकीय, दंत, होमिओपॅथी, युनानी, आयुर्वेद भौतिकोपचार, व्यवसायोपचार व नर्सिंग)

ब) उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत असणारे

पदविका	पदवी	पदव्युत्तर पदवी
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.बी.ए.
औषधनिर्माण शास्त्र	औषधनिर्माण शास्त्र	एम.सी.ए.
एच.एम.टी.सी.	एच.एम.टी.सी.	--
--	वास्तुशास्त्र	--

क) कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत पदविका, पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम तसेच बी.एस.सी. (जैवतंत्रज्ञान)

३. शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्तीचे सदर धोरण हे सन २००६-२००७ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू राहिल.

४. ही योजना अभिमत विद्यापीठात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही. त्याचप्रमाणे ही सवलत अनुत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही.

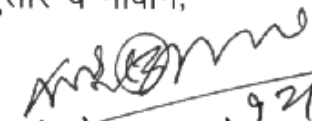
५. यासाठी होणारा खर्च "२२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण-०३ मागासवर्गीयांचे कल्याण, २७७, शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना राज्य योजनांतर्गत योजना (०२) (१७) राज्यातील इतर मागासवर्ग विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने (२२२५-३२३-३) ३४ शिष्यवृत्ती/विद्यावेतन मागणी क्रमांक एन-३." या प्रधान शिर्षाखाली सन २००६-०७ या आर्थिक वर्षासाठी मंजूर करण्यात आलेल्या व शासन ज्ञापन, वित्त विभाग क्र. आकनि-११.०७/१३३/अर्थसंकल्प-५, दि. १२/०३/२००७ व आकस्मिक निधी संकेतांक क्र. ८०००-२३४९ अन्वये मंजूर झालेल्या रु. १२.०० कोटी या आकस्मिकता निधीद्वारे प्राप्त झालेल्या रकमेतून कॅश फ्लो च्या मर्यादेत भागविण्यात यावा.

"आकस्मिक निधीद्वारे प्राप्त झालेल्या रकमेतून खर्च करताना संचालक, वि.जा.भ.ज. इ.मा.व. पुणे यांनी वित्त विभाग, परिरपत्रक क्र.सीएनएफ १०८३/१४०/अर्थसंकल्प ३, दि. २६ एप्रिल, १९८३ व ज्ञापन परिरपत्रक वित्त विभाग, क्र. सीएनएफ १०८६/१५३/अर्थसंकल्प ३, दि. २८ ऑगस्ट, १९८३ द्वारे दिलेल्या सुचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे."

६. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र. ६२३५/प्रसनिवि दिनांक ०२/०३/२००७ व वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र. ११६/०७/व्यय-१४ दिनांक ०७/०३/२००७ अन्वये दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध केला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २००७०३१३१०३७३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रमेश म. उबाळे)
१२/३/०८
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति-

मा.राज्यपाल यांचे सचिव

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव

मा.मंत्री, सा.न्या. यांचे खाजगी सचिव

मा.मंत्री वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये यांचे खाजगी सचिव

मा.मंत्री उच्च व तंत्रशिक्षण यांचे खाजगी सचिव

मा.मंत्री शालेय शिक्षण व क्रीडा यांचे खाजगी सचिव

मा.मंत्री कृषी व पदुम यांचे खाजगी सचिव

मा.राज्यमंत्री, (विमुक्त जाती, भटक्या जमाती)यांचे खाजगी सचिव

मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, यांचे स्वीय सहाय्यक.
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (पाच प्रती)
संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी
सर्व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, गट-अ, जिल्हा परिषद
महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई/ अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा क्रोषागार अधिकारी
नियोजन विभाग, (१४३१/१४११), मंत्रालय, मुंबई
वित्त विभाग, (व्यय १४/अर्थसंकल्प-३/अर्थसंकल्प-५), मंत्रालय, मुंबई
सहसंचालक, लेखा व कोशागारे, संगणक कक्ष, नवीन प्रशासन भवन, ५ वा मजला, मुंबई
ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय ग्रंथालय, विधानभवन, मुंबई (दोन प्रती)
सामाजिक न्याय विभागातील सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी
निवड नस्ती, मावक ३